

အနစ်ချုပ်

အလားအလာကင်းသည့် ကျန်းခြင်း (DEAD IN THE WATER): လာအိုတွင် လုပ်ဆောင်ခဲ့သည့် ကမ္ဘာ့ဘဏ်၏ ရေအားလျှပ်စစ်စီမံ ကိန်းပုံစံက ရသည့် နိုင်ငံတကာဆိုင်ရာ သင်ခန်းစာများ

ဘရစ် ရူးမိတ်ကာ နှင့် ပီလျံ ရော်ဘီချားဒ်

၂၀၁၈၊ ဇွန်လတွင် ဝစ္စကွန်စင် တက္ကသိုလ် ပုံနှိပ်တိုက်က လာအိုရှိ နမ်းသုန် (၂) (Nam Theun 2) ရေအားလျှပ်စစ်စီမံကိန်း အကြောင်း စာအုပ်တစ်အုပ်ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ စာအုပ်ပါတွေ့ရှိချက်များသည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲမှုနှင့် ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်မှု ၊ ပြန်လည်နေရာချထားရေးနှင့် လူမှုရေးရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု၊ တာဝန်ခံမှုနှင့် စီမံအုပ်ချုပ်မှု၊ ဆင်းရဲမွဲတေမှုလျော့ချရန် ကမ္ဘာ့ဘဏ်က သုံးသည့်နည်းလမ်းနှင့် အထူးသဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင်လုပ်ဆောင်သည့် အလွန်ကြီးမားသည့် အခြေခံအဆောက်အအုံ စီမံကိန်းများ၏ ယေဘုယျအားဖြင့် လျော်ကန်သင့်မြတ်မှု စသည့်အကြောင်းအရာများနှင့် ဆက်စပ်သည်။ ဤစာစောင်သည် စာအုပ်ပါအကြောင်းအရာများနှင့် လေ့လာတွေ့ရှိချက်များကို အနစ်ချုပ်တင်ပြထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

လာအိုတွင် လုပ်ဆောင်ခဲ့သည့် ရေအားလျှပ်စစ်စီမံကိန်း ပုံစံအသစ်

နောက်ခံအခြေအနေနှင့် အကြောင်းအရာ

ကမ္ဘာ့ဘဏ်သည် ၁၉၈၀ နှောင်းပိုင်းကပင်စတင်၍ လာအိုတွင် ၁၀၇၀ မဂ္ဂါဝပ် ထုတ်လုပ်ပေးမည့် နမ်းသုန် (၂) (NT2) ရေအားလျှပ်စစ်စီမံကိန်း အစီအစဉ်ရေးဆွဲခြင်း၊ ငွေကြေးထောက်ပံ့ခြင်းနှင့် လုပ်ငန်း အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း တို့တွင် နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း ဝင်ရောက်ပက်သက်နေပြီဖြစ်ကြောင်း ဤစီမံကိန်း အစီအစဉ်ကို ပထမဆုံးအကြိမ် အသေးစိတ် စတင်လေ့လာရာတွင် တွေ့ရှိရပါသည်။

Asian Development Bank ကဲ့သို့သော အခြားအဖွဲ့အစည်းများ ကလည်း စီမံကိန်းအတွက် ဆည်တည်ဆောက်ရန် ငွေကြေးထောက်ပံ့ပေးပြီး ကမ္ဘာ့ဘဏ်ကမူ အဓိက ဆက်ဆံလုပ်ဆောင်သည့်အဖွဲ့ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့ဘဏ်က ၂၀၀၅ တွင် ထုတ်ပြန်သည့် အတည်ပြုချက်သည် NT2 ကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်စေသည့် အကြောင်းရင်းဖြစ်သည်။ စီမံကိန်းကို ၂၀၁၀ ခုနှစ်တွင် အပြီးသတ်တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁.၂၇ ဘီလျံ တန်ဖိုးရှိသည့် မြစ်ဝှမ်းတခုမှ တခုသို့ ရေတင်သည့် စီမံကိန်းကို¹ နမ်းသုန် (၂) စွမ်းအင် ကုမ္ပဏီ (Nam Theun 2 Power Company (NTPC)) က ပိုင်ဆိုင်သည်။ NTPC သည် Electricity Generating Authority of Thailand (EGAT)၊ Électricité du France နှင့် လာအိုအစိုးရတို့က ပုဂ္ဂလိကအားဖြင့် ငွေကြေးထောက်ပံ့ထားသည့် ညွှန်ပေါင်းအဖွဲ့အစည်း ဖြစ်ပြီး ဆည်ကထုတ်လုပ်သည့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အား အများစုကို ထိုင်းနိုင်ငံသို့တင်ပို့သည်။

NT2 လုပ်ဆောင်ရန် အဆိုပြုချိန်နှင့် လုပ်ဆောင်ချိန်သည် ကမ္ဘာ့ဘဏ်နှင့် အခြားနိုင်ငံတကာငွေကြေး အဖွဲ့အစည်းများသည် ၎င်းတို့ ပံ့ပိုးနေသည့် နိုင်ငံတကာရှိ ရေအားလျှပ်စစ်စီမံကိန်းကြီးများ၏ လူမှုရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများကြောင့် ဝေဖန်ခံနေရချိန်လည်းဖြစ်သည်။

¹ မြစ်ဝှမ်းတခုမှ တခု လမ်းလွှဲရေတင်သည့် ဆည်ဆိုသည်မှာ သို့ ရေအမြင့်ကို အနည်းဆုံး မြင့်တင်ပြီး မြစ်ဝှမ်းတခုက ရေကို နောက်မြစ်ဝှမ်း တခုသို့ ပြောင်းလွှဲခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းသည် စီးပွားရေးတွက်ချေမှုကြောင့် ဆွဲဆောင်မှုရှိသော်လည်း မြစ်နစ်စင်းအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှု များရှိသည်။

ဝေဖန်မှုများကြောင့် ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်တွင် World Commission on Dams (WCD) ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ WCD သည် ဆည်ကြီးများနှင့် ပက်သက်သည့် စိုးရိမ်ဖွယ်များကို အသိအမှတ်ပြုပြီး ရေအားလျှပ်စစ်စီမံကိန်းများ မည်သို့ အစီအစဉ်ရေးဆွဲ၊ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်သင့်သည်ဆိုသည့် အချက်များအရ အဓိကလုပ်ဆောင်သင့်သည့် ပြုပြင် ပြောင်းလဲမှုများကိုလည်း အကြံပြုသည့် အဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည်။

ကမ္ဘာ့ဘဏ်၏ ရေအားလျှပ်စစ်စီမံကိန်း ပုံစံသစ်ကို အားပေးမြှင့်တင်ခြင်း

ယခင်လုပ်ဆောင်ခဲ့သည့် ဆည်တည်ဆောက်ခြင်း စီမံကိန်းများအပေါ် ဝေဖန်မှုများကို တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း တုံ့ပြန်သည့်အနေဖြင့် ကမ္ဘာ့ဘဏ်သည် NT2 အား စီမံကိန်း ပုံစံသစ်အနေဖြင့် လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ ပုံစံသစ်အရ စီမံကိန်းသည် ဆင်းရဲမွဲတေမှုကို လျှော့ချပြီး စီမံကိန်းကြောင့် သက်ရောက်မှုခံရသူများနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်တို့အတွက် ပိုမိုကောင်းမွန်သည့် အနေအထားများ ဆောင်ကျဉ်းပေးမည့် အစိုးရနှင့် ပုဂ္ဂလိက ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်မှုတခု ဖြစ်ကြောင်း ဆိုသည်။

NT2 စီမံကိန်းကို ထိုင်းနိုင်ငံ၏ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားလိုအပ်ချက်ကို ဖြည့်တင်းရင်း လာအိုတစ်နိုင်ငံလုံးတွင် ဆင်းရဲမှုလျှော့ချရေးအတွက် ဝင်ငွေရရှိစေသော၊ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ထားရလောက်အောင် နိုင်ငံတကာအတိုင်းအ တာဖြင့် အရေးပါသည့် နယ်မြေဒေသကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်နိုင်မည်ဖြစ်သော၊ သက်ရောက်မှုခံစားရသူတို့၏ ဘဝကို ပိုမိုကောင်းမွန်အောင် လုပ်ဆောင်ပေးနိုင်မည်ဖြစ်သော၊ လာအို ရပ်ရွာလူထု၏ ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်မှုကို ကျယ်ပြန့်စေသော၊ အကျိုးဖြစ်ထွန်းသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတခုအဖြစ် အောင်မြင်အောင်လုပ်ဆောင်ပြုပြီး လာအိုနိုင်ငံ၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အနေအထားတွင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဖြစ်လာစေရန် လှုံ့ဆော်ပေးမည်ဖြစ်သော အရေးပါသည့် စီမံကိန်းအဖြစ် ဖော်ညွှန်းခဲ့သည်။

၂၀၁၁ ခုနှစ် အစောပိုင်းတွင် ကမ္ဘာ့ဘဏ်သည် NT2 လုပ်ဆောင်မှုအကြောင်းကို ဆည်တစ်ခုကို ပိုမိုကောင်းမွန်အောင် တည်ဆောက်ခြင်း (*Doing a Dam Better*) ဆိုသည့် အမည်ဖြင့် စာအုပ်တအုပ် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ယင်းစာအုပ်သည် စီမံကိန်းကို အကောင်းမြင်သည့် ရှုထောင့်က တင်ပြနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် NT2 လုပ်ငန်းများ စတင်ပြီးနောက် ချက်ချင်းဆိုသလို လုပ်ဆောင်သည့် ကမ္ဘာ့ဘဏ်၏ ပြည်သူ့ဆက်ဆံရေးကမ်ပိန်းကြီး၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်သည်။ လာအိုတွင် မီဒီယာလွတ်လပ်ခွင့်မရှိခြင်း၊ ရပ်ရွာလူထုအခြေပြုလုပ်ဆောင်မှုများ အားနည်းခြင်း တို့က ကမ္ဘာ့ဘဏ်၏ အဆိုပြုချက်ကို ထောက်ခံအတည်ပြုရန် သို့မဟုတ် ပယ်ချရန် သီးခြားလေ့လာမှုတရပ် လုပ်ဆောင်ဖြစ် စေခဲ့သည့် အကြောင်းရင်းဖြစ်သည်။ ယင်းအချက်ကပင် ကမ္ဘာ့ဘဏ်နှင့် NTPC တို့က NT2 ကို အကောင်းမြင်လာအောင် အမွမ်းတင်ရာတွင် အတားအဆီးမရှိလုပ်ဆောင်နိုင်စေခဲ့သည်။

NT2 အား နိုင်ငံတကာက ထောက်ခံမှုရရှိစေရန် ကမ္ဘာ့ဘဏ်အနေဖြင့် ဤစီမံကိန်းသည် လာအိုနိုင်ငံသားများ အကျိုးစီးပွားအလို့ငှာ ကောင်းကျိုးများ ဆောင်ကျဉ်းပေးမည်ဖြစ်သောကြောင့် ယင်းတို့၏ ထောက်ခံမှုကောင်းစွာ ရရှိထားကြောင်းပြသရန်လိုသည်။ ရပ်ရွာလူထု၏ လုပ်ဆောင်မှုမှာ အားနည်းပြီး အကန့်အသတ်ရှိသည်ဖြစ်ရာ ကမ္ဘာ့ဘဏ်သည် ယင်းအချက်ကို အခွင့်ကောင်းယူ၍ လုပ်ငန်းအစီအစဉ်ရေးဆွဲခြင်း၊ စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်းနှင့် စီမံကိန်းအား ထောက်ခံအားပေးခြင်းတို့ အတွက် သီးခြားလွတ်လပ်သည့် လုပ်ဆောင်မှုဟု ထင်မြင်ရသည့် အခြားနည်းလမ်းများ ရှာဖွေလုပ်ဆောင်ခဲ့ သည်။

ယင်းနည်းလမ်းများတွင် ကျွမ်းကျင်သူများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည့် အကဲဖြတ်အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းခြင်း နှင့် လေ့လာမှုများ လုပ်ဆောင်ရန် အစိုးရမဟုတ်သည့် အဖွဲ့အစည်းများ (NGOs) နှင့် စာချုပ်ချုပ်ဆိုခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။

သီးခြားလွတ်လပ်သည့် လေ့လာစောင့်ကြည့်မှုနှင့် နိုင်ငံတကာက ယုံကြည်လက်ခံမှု၊ ကျွမ်းကျင်သူများအဖွဲ့ (The Panel of Experts)

NT2 နိုင်ငံတကာ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်သူများအဖွဲ့ PoE (NT2 International Environmental and Social Panel of Experts (PoE)) ကို ၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ၎င်းအဖွဲ့တွင် ဆည်တည်ဆောက်မှုဆိုင်ရာ ပြန်လည်နေရာချထားရေး၊ အပူပိုင်းသစ်တောများနှင့် ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာအသိအမှတ်ပြု ကျွမ်းကျင်သူများပါဝင်သည်။ PoE ၏ လေ့လာစောင့်ကြည့်မှု ကဏ္ဍ၊ အများပြည်သူအတွက် ထုတ်ပြန်သည့် အစီရင်ခံစာများနှင့် ပြဌာန်းထားသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ များသည် စီမံကိန်းအတွက် အရေးကြီးပြီး ဆန်းသစ်သည့် အချက်များဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် PoE အဖွဲ့သည် လာအိုသို့ ဒုတိယအကြိမ် သွားရောက်လေ့လာရာတွင် စီမံကိန်းကို အားတက်သရော ထောက်ခံခဲ့ခြင်းကြောင့် ဝေဖန်သူများအား အံ့အားသင့်စေခဲ့သည်။ PoE ကယင်းသို့ထောက်ခံချိန်တွင် လူမှုရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အဓိကဆန်းစစ်လေ့လာချက်များ ပင် လုပ်ဆောင်ပြီးခြင်း မရှိသေးပါ။

စီမံကိန်းလုပ်ဆောင်ရန် အတည်ပြုသည့် ၂၀၀၅ ခုနှစ်နှင့် နောက်ပိုင်းကာလများတွင် PoE သည် NT2 အား ခိုင်ခိုင်မာမာထောက်ခံခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် စီမံကိန်းလုပ်ဆောင်မှု တိုးတက်လာသည်နှင့် အမျှ PoE သည် NT2 ၏ လူမှုရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ စိုးရိမ်စရာများကို ဖော်ထုတ်ပြသလာခဲ့သည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် PoE အဖွဲ့ဝင် ဒေါက်တာ သယ်အာစကတ်ဒါ (Dr. Thayer Scudder) က စီမံကိန်းအပေါ်စိတ်ပျက်သည့်အကြောင်း လူသိရှင်ကြား ထုတ်ဖော်ပြောကြားလာသည်အခါ PoE အပေါ်အဆိုးမြင်မှုများ အဆုံးသတ်သွားခဲ့သည်။ ၂၀၁၅ နှစ်ကုန်ပိုင်းတွင် PoE သည် အစီအစဉ်အောင်မြင်မှုနှင့် ရေရှည်တည်တံ့မှုအပေါ် စိုးရိမ်မှုများရှိသဖြင့် NT2 ၏ ပြန်လည်နေရာချထားရေးလုပ်ငန်း သတ်မှတ်ချိန်တွင် အောင်မြင်ပြီးမြောက်ကြောင်း အတည်ပြုပေးရန် ငြင်းဆိုခဲ့သည်။

NT2 လုပ်ဆောင်မှုအပေါ် PoE ၏ ကနဦး ထောက်ခံမှုသည် အလျင်စလိုဖြစ်ခဲ့သော်လည်း ယင်း၏ ခြုံငုံမှတ်တမ်းတင်ချက်သည် အကောင်းအဆိုးရောနေသည်။ PoE ၏ အစီရင်ခံစာများသည် NT2 သမိုင်းအတွက် အများပြည်သူသိ အရေးပါသည့် မှတ်တမ်းများဖြစ်သည်။ အဆင့် အတော်များများတွင် PoE က ဝင်ရောက်စွက်ဖက်လုပ်ဆောင်မှုသည် စီမံကိန်းကြောင့် ထိခိုက်သည့် ပြည်သူများနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်တို့အတွက် အကူအညီများ ဖြစ်စေခဲ့သည်။ ၎င်းတို့ ကြီးကြီးမားမား ရင်းနှီးမြှုပ်နှံထားသည့် စီမံကိန်းတစ်ခုကို လိုလိုလားလားဝေဖန်လို စိတ်ရှိခြင်း အတွက်ကြောင့် PoE အဖွဲ့ဝင်များသည် အသိအမှတ်ပြုခံရန် ထိုက်တန်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ပြင်ပ အကဲဖြတ်ချက်များ၏ ထိရောက်မှုကမူ အကန့်အသတ်များ ရှိနေကြောင်းတွေ့ရသည်။ စီမံကိန်းအတွက် ပြင်ပ အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်သည့်အဖွဲ့၏ အကြံပြုချက်များနှင့် တိုက်တွန်းအားပေးမှုများသည် အစိုးရက ပြည်သူတို့အတွက် တာဝန်ခံမှုရှိလာအောင် ဒေသခံ ပြည်သူများနှင့် တာဝန်ရှိသော အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများအကြား ချိတ်ဆက်လုပ်ဆောင်မှု အတွက် အစားထိုးမှုကောင်းတစ်ခုဖြစ်ခဲ့ပေ။

NGO များ၏ ချိတ်ဆက်လုပ်ဆောင်မှု

ရပ်ရွာလူထုအတွက် နိုင်ငံရေးကန့်သတ်ချက်များရှိနေချိန်တွင် ကမ္ဘာ့ဘဏ်သည် ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ အန်ဂျီအိုများကို စီမံကိန်း ရေးဆွဲခြင်းနှင့် လုပ်ငန်းအကောင်အထည်ဖော်ခြင်းတွင် ပါဝင်လုပ်ဆောင်ကြရန် တိုက်တွန်းခဲ့သည်။ အန်ဂျီအိုများပါဝင်လာခြင်းကြောင့် အရေးပါသည့် သတင်းအချက်အလက်များ

နှင့် ရှုမြင်ချက်များ သိရှိလာနိုင်ပြီး လူအများကဆည်စီမံကိန်းကို ပိုမိုအကောင်းမြင်လာစေနိုင်ကြောင်း ဘဏ်ဝန်ထမ်းများက နားလည်သဘောပေါက်ခဲ့သည်။ ဤနည်းလမ်းအတွက် အဓိက ပြဿနာမှာ နိုင်ငံတကာ အန်ဂျီအိုများသည် လာအိုနိုင်ငံအတွင်း ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်ခွင့်အတွက် အစိုးရဌာနများနှင့် သီးသန့်ပူးပေါင်း လုပ်ဆောင်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ယင်းအချက်ကြောင့် အန်ဂျီအိုများသည် မိမိတို့ကိုယ်တိုင်အရေးဆိုနိုင်စွမ်းမရှိသောပြည်သူတို့၏ အကျိုးစီးပွားအတွက် ကိုယ်စားပြုနိုင်သည့် အခွင့်အာဏာမရှိခဲ့ပေ။

စီမံကိန်းအတွက် ပြင်ဆင်ရာတွင် စီမံကိန်းလုပ်ဆောင်သူတို့သည် CARE ၊ the Wildlife Conservation Society (WCS) နှင့် the International Union for the Conservation of Nature² (IUCN) တို့ကို လူမှုရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ သုတေသနလုပ်ဆောင်ရန်အတွက် စာချုပ်များချုပ်ဆိုခဲ့သည်။ ၁၉၉၆ ခုနှစ် အစောပိုင်းတွင် the WCS Asia Program ၏ ဒါရိုက်တာဖြစ်သူက NT2 စီမံကိန်းကို လူသိရှင်ကြားထောက်ခံခဲ့ခြင်းကြောင့် အကြီးအကျယ်အငြင်းပွားစရာဖြစ်စေခဲ့သည်။ CARE နှင့် IUCN တို့သည် လူသိရှင်ကြား ထောက်ခံမှုမပြုခဲ့သော်လည်း စီမံကိန်းကို အားပေးခဲ့သည့်အဖွဲ့များအဖြစ် ရှုမြင်ခြင်းခံရသည်။ NT2 ကိုဆန့်ကျင်သည့် အန်ဂျီအိုအတော်များများ ပူးပေါင်းထားသည့်အဖွဲ့က WCS ၏ ထောက်ခံအားပေးမှု၊ စာချုပ်ချုပ်ဆိုထားသည့် အခြားအဖွဲ့များ၏ ပါဝင်လုပ်ဆောင်မှုများက စီမံကိန်းကို ဆန့်ကျင်သည့်ကမိပိန်းကို အားပျော့စေသည့် အချက်ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့ကြသည်။

စီမံကိန်းအစီအစဉ်များကို ပြန်လည်သုံးသပ်သည့် အစည်းအဝေးများနှင့် တရားဝင်လုပ်ဆောင်သည့် အများပြည်သူပါဝင်သည့် အစီအစဉ်များတွင် လာအိုအခြေစိုက် အခြားနိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများပါဝင်ခဲ့သည်။ ယင်းအဖွဲ့များက ၎င်းတို့၏ ပါဝင်လုပ်ဆောင်မှုသည် ဆုံးဖြတ်ချက်ချပြီးဟန်တူသည့် အခြေအနေမျိုးတွင် အရာမထင်ခဲ့ ကြောင်း တွေ့ရှိ ခဲ့ကြသည်။ ရပ်ရွာလူထုပါဝင်မှုကို အစားထိုးသည့်အနေဖြင့် နိုင်ငံတကာ အန်ဂျီအိုများကို မလျော်မကန်အသုံးချ ခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်း အချို့ဝန်ထမ်းဟောင်းများက သုံးသပ်သည်။ ဤ NT2 အတွေ့အကြုံသည် အန်ဂျီအိုများအတွက် သတိပေးဖြစ်ရပ်တစ်ခုဖြစ်လာခဲ့သည်။ ယင်းဖြစ်ရပ်က စီမံကိန်းကြီးများလုပ်ဆောင်ရာတွင် ပါဝင်ရန် ကမ်းလှမ်းချက်များအား သတိထားဆောင်ရွက်ရန်၊ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသည့် နောက်ဆက်တွဲအကျိုးဆက်များကို သေချာစဉ်းစားသုံးသပ်ပြီးမှလုပ်ဆောင် ကြရန်သင်ခန်းစာပေး အကြံပြုသည်။

လူမှုရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အကျိုးရလဒ်များ

ဒေသခံ ပြဿနာ

NT2 စီမံကိန်းသည် တိုင်းရင်းသားအမျိုးမျိုး၊ သမိုင်းဝင် ထိုင်း (Tai)၊ ဆိုင်ရမ် (Siamese) ၊ ဗီယက်နမ်၊ ချမ်း (Cham)၊ ခမာ နှင့် ရှေးလာအိုမင်းဆက်များနှင့် အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်များ အပါအဝင် နယ်မြေများနှင့် အမဲလိုက်အုပ်စုများကအစ ပိုမိုအဆင့်အတန်းမြင့်မားသည့် မြို့ပြလူနေမှုများအထိ ကြွယ်ဝသည့် ယဉ်ကျေးမှုများ စုဆုံရာ လာအိုနိုင်ငံ အလယ်ပိုင်းတွင် တည်ရှိသည်။ ဤမျှ သမိုင်းကြောင်း အချက်အလက်များနှင့် တိုင်းရင်းသားအမျိုးအနွယ်များပြားစုံလင်သည့် စုံရပ်တွင် လုပ်ဆောင်ထားသည့် စီမံကိန်းမျိုးကို အာရှတိုက်တတိုက်လုံးရှိ မည်သည့် စီမံကိန်းတွင်မှ မတွေ့နိုင်ဟုပင် ဆိုကောင်းဆိုနိုင်ပါသည်။ သို့သော် ဤကဲ့သို့သော နောက်ခံအကြောင်း အရာများကို ကောင်းစွာ နားလည်သဘောပေါက်ခြင်းမရှိပဲ စီမံကိန်းကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြပါသည်။ ယင်း၏ အကျိုးဆက်မှာ

² သတ်မှတ်ချက်များအရ IUCN သည် အန်ဂျီအိုတစ်ခုမဟုတ်ပါ။

ဒေသခံတို့၏ ဘဝများကို ပိုမိုကောင်းမွန်လာအောင် လုပ်ဆောင်ပေးရန်ဆိုသည့် စီမံကိန်း၏ ရည်မှန်းချက်အတိုင်း ဖြစ်မြောက်အောင်မလုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

စီမံကိန်းနှင့် စပ်လျဉ်းပြီး လူမျိုးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုသရုပ်ခွဲလေ့လာခြင်းဆိုင်ရာ သုတေသနပြုချက်အချို့ ၁၉၉၀ နှောင်းပိုင်းတွင် လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသော်လည်း နောက်ပိုင်းတွင် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ခြင်းမရှိတော့ပါ။ ယင်းအစား စီမံကိန်းလုပ်ဆောင်သူ တို့သည် ကမ္ဘာ့ဘဏ်၏ လိုအပ်ချက်ဖြစ်သည့် အကာအကွယ်ပေးခြင်းဆိုင်ရာ မူဝါဒစာတမ်းများ ထွက်ပေါ်လာရန် ပြင်ဆင်ထားရေးကိုသာ အာရုံထား လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ ထို့ပြင် ယင်းမူဝါဒစာတမ်းများသည် ထဲထဲဝင်ဝင် သုတေသန လုပ်ဆောင်မှုကို အစားထိုးနိုင်သည့် အနေအထားလည်းမရှိခဲ့ပေ။ NT2 ၏ အကာအကွယ်ပေးခြင်းဆိုင်ရာ မူဝါဒစာတမ်းများသည် သတင်းအချက်အလက်အမြန် စုဆောင်းအကဲဖြတ်သည့် ပုံစံဟန်ပြုသာဖြစ်သည်။ အကျိုးဆက်မှာ စီမံကိန်းကြောင့် ထိခိုက်သည့် တိုင်းရင်းဒေသခံတို့၏ ထိခိုက်ခံစားလွယ်မှု ပိုမြင့်မားလာခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။

ပြန်လည်နေရာချထားရေးနှင့် နာခိုင်းကုန်းမြင့်ဒေသ

နာခိုင်းကုန်းမြင့် (Nakai Plateau) တွင် စီမံကိန်း၏ ရေလှောင်ဆည်ကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော ၃၄၀ စတုရန်း ကီလိုမီတာ ပမာဏရှိသည့် ရေကြီးရေလျှံ မှုကြောင့် ကျေးရွာ ၁၇ ရွာရှိ ခန့်မှန်းခြေအားဖြင့် ဒေသခံဌာနေတိုင်းရင်းသား ၆,၃၀၀ တို့၏ မြေယာများ ပျက်စီးဆုံးရှုံးစေ ခဲ့သည်။ ကျေးရွာများအနက် ၁၆ ရွာကို ပြန်လည်နေရာချထားပေး ရန်လိုအပ်ခဲ့သည်။ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများအပြီး သဘောတူချက်အရ ကျေးရွာသားတို့၏ ဆန္ဒနှင့်အညီ ၎င်းတို့အား နာခိုင်းကုန်းမြင့်ပေါ်ရှိ ရေလွှမ်းမခံရသည့် နေရာတွင် ပြန်လည်နေရာ ချထားပေးရန် သဘောတူခဲ့သည်။ ယင်းသဘောတူညီချက်အရ စီမံကိန်းလုပ်ဆောင်သူ NTPC သည် ပြန်လည်နေရာချထားသည့် ကျေးရွာသားတို့၏ ဝင်ငွေတိုးတက်လာအောင် လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်းအပါအဝင် အသက်မွေး ဝမ်းကျောင်းမှုများ ပိုမိုကောင်းမွန်လာအောင် လုပ်ဆောင်ပေးရမည်ဖြစ်သည်။ NTPC သည် လူမှုဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအစဉ် (Social Development Plan (SDP)) တခုကို ရေးဆွဲခဲ့သည်။ ယင်းအစီအစဉ်က ကျေးရွာတို့၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းများ ပြန်လည်ထူထောင်ရန်နှင့် ပိုမိုကောင်းမွန်အောင်လုပ်ဆောင်မည့် မဏ္ဍိုင် (၅) ရပ်ကို အဆိုပြုခဲ့သည်။ ယင်းတို့မှာ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်း၊ မွေးမြူရေးလုပ်ငန်း၊ အစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တောလုပ်ငန်း၊ ရေလှောင်ဆည်အတွင်း ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းနှင့် လယ်ယာမြေပြင်ပ လုပ်ငန်းများဖြစ်သည်။

သို့သော် အကြောင်းမလှစွာပင် နာခိုင်းကုန်းမြင့်ပေါ်မြေယာများရှာဖွေရာတွင် ရေကြီးမှု မခံခဲ့ရသည့် မြေနေရာ သို့မဟုတ် အခြားသူများနေထိုင်နေသည့် နေရာများကြောင့် မြေယာရှာဖွေရာတွင် အခက်အခဲများကြုံလာရသည်။ ပြန်လည်နေရာချထားရန်သတ်မှတ်ထားသည့်မြေနေရာတွင် အခြားသူများမနေထိုင်ရခြင်း၏ အကြောင်းရင်းမှာ ယင်းမြေသည် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ရန် (အထူးသဖြင့် စပါးစိုက်ရန်)၊ မွေးမြူ ရေးအတွက် နှစ်ခုစလုံးအတွက် မကောင်းသည့် မြေဖြစ်နေခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။

အကျိုးဆက်အားဖြင့် ရေလှောင်ကန်ရေဖြည့်ပြီးနောက်တွင်ရာပေါင်းများစွာသော ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းခံရ သူတို့၏ကျွမ်းကျင်မှုများသေဆုံးကုန်ကြသည်။ ထို့ပြင် ပြန်လည်နေရာချထားပေးသည့် မြေတွင် စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်နိုင်မှုသည် ရေလွှမ်းမခံခဲ့ရသည့် ယခင်လယ်မြေများတွင် စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်နိုင်သည့် ထက်ပင် လျော့နည်းသွားသည်။ ထို့ကြောင့် ရွာသားတို့သည် မိမိတို့ဝမ်းစာအတွက်ပင် ဖူလုံအောင် စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်နိုင်စွမ်း မရှိတော့ပေ။ ပြဿနာကို

ပိုဆိုးစေသည့်အချက်မှာ မွေးမြူရန် ထောက်ပံ့ထားသည့် တိရိစ္ဆာန်များသည် ယခင်ထက် ကောင်ရေများစွာ လျော့နည်း နေခြင်းကြောင့် ငွေလိုသည့်အခါရောင်းချနိုင်ခြင်း မရှိတော့ပေ။

အလားတူပင် အစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တော အစီအစဉ်ကလည်း စီမံကိန်းက ရွာသားများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း အတွက် ပံ့ပိုးပေးမည်ဆိုသည့်အချက်ကို ပြည့်မီရန်အလှမ်းကွာလွန်းသည်။ ကျေးရွာပြည်သူပိုင်သစ်တောအဖွဲ့အဖြစ်ဖွဲ့စည်း ခဲ့သည့် လုပ်ငန်းအစီအစဉ်သည် အစတည်းကပင် နှောင့်နှေးကြန့်ကြာမှုများနှင့် အားနည်းချက်များရှိနေသည်။ အဓိက အကြောင်းရင်းမှာ ကျေးရွာလူထုစီမံအုပ်ချုပ်သည့် အများပိုင်သစ်တောအစီအစဉ်သည် လက်ရှိ လာအိုနိုင်ငံရေး အခြေအနေအရ မဖြစ်နိုင်သည့် အနေအထား ဖြစ်နေခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။

၂၀၀၆ မှ ၂၀၁၈ ခုနှစ်များအတွင်း PoE သည် အစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တောအစီအစဉ် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရာ တွင် ပြန်လည်နေရာချထားသည့် ကျေးရွာသားတို့ ဝင်ငွေ၏ သုံးပုံတပုံရရှိစေရန်ဆိုသည့် ရည်မှန်းချက် မပြည့်မီနိုင်သည်ကို အလေးထားပြီး ထင်ရှားသည့် အခက်အခဲများအား ကြိမ်ဖန်များစွာ အစီရင်ခံခဲ့သည်။ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအတွက် ချမှတ်ထားသည့် မဏ္ဍိုင်များအနက် အအောင်မြင်ဆုံးမှာ ဆည်တွင် ငါးဖမ်းလုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ဆည်တွင်ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းသည် ထုံးစံအတိုင်းပင် အစပိုင်း ဆည်ပိတ်ပြီးခါစတွင် ဖမ်းယူရရှိသည့် ငါးအရေအတွက် အလွန်များပြားခဲ့ပြီး နောက်ပိုင်းတွင် အရေအတွက် ကျဆင်းသွားသည်။ ထို့နောက် ပုံမှန်အရေအတွက် ဖမ်းယူရရှိနိုင်သည်။ ဤလုပ်ငန်းအောင်မြင်သော်လည်း အနာဂတ်တွင် ရေရှည်စဉ်ဆက်မပြတ်လုပ်ကိုင်နိုင်မှုရှိမရှိနှင့် ပက်သက်ပြီး စိုးရိမ်စရာရှိနေသေးသည်။ ဆည်များတွင် ငါးဖမ်းခြင်းသည် နဂိုကပင် အလွယ်တကူ ရပ်တန့်သွားနိုင်သဖြင့် ကြိုတင်ဂရုစိုက်မှုနှင့် စီမံမှုရှိရန် လိုအပ်သည်။ SDP သည် ဆက်စဉ်မပြတ်ရေရှည်တည်တံ့သည့် ငါးဖမ်းလုပ်ငန်း ဖြစ်စေရေးတွင် အဟန့်အတားဖြစ်စေသည့် အကြောင်းရင်းများကို လျော့ချနိုင်ရန် အရေးကြီးနည်းလမ်းများကို စာရင်းပြုစုခဲ့သည်။ ယင်းတို့မှာ သတ်မှတ် ဧရိယာအတွင်း ရှိရမည့် ငါးကောင်ရေကို ကြိုတင်ထိန်းသိမ်းသည့်နည်း (pre-impoundment biomass) စနစ်သုံး သန့်ရှင်းခြင်းဖြင့် ရေအရည်အသွေးထိန်းသိမ်းခြင်း ၊ ငါးဖမ်းခွင့်ကို ပြန်လည် နေရာချထားသည့် ကျေးရွာသားများ သီးသန့်အဖြစ်သာပေးထားခြင်း၊ ရှားပါးငါးမျိုးစိတ်များဖမ်းဆီးမှုကို ကာကွယ်ထားဆီးခြင်း တို့ဖြစ်သည်။ သို့သော် အကြောင်းမလှစွာပင် ယင်းအချက်များအားလုံးကို အဆင့်မြင့်မြင့် စံမီမီ အကောင်အထည် ဖော်ဆောင်နိုင်ခြင်းမရှိပေ။

ကျောင်းများ၊ လမ်းများ၊ ဆေးခန်းများ၊ အိမ်အသစ်များစသည့် အခြေခံအဆောက်အအုံများကို ထင်ထင်ရှား ရှားဆောက်လုပ်နိုင်သော်လည်း စဉ်ဆက်မပြတ်သည့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းများ ပြန်လည်ထူထောင် ရေးမှာမူ မြင်သာသည့် အောင်မြင်မှုမရသေးပေ။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် PoE သည် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်း များအတွက် ချမှတ်ထားသည့် မဏ္ဍိုင် (၅) ရပ် တခုချင်းစီ၏ အခက်အခဲများကို "important problems remain" ဆိုသည့် အစီရင်ခံစာထုတ်ပြန်တင်ပြခဲ့သည်။ ထို့ပြင် PoE သည် ကျေးရွာသားတို့ ဝင်ငွေတိုးတက်ရေးမှာ တရားမဝင် သစ်ခိုးထုတ်မှုများနှင့် သားရိုင်းတိရိစ္ဆာန်ရောင်းချမှုများက ရရှိသည့် ဝင်ငွေ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရေရှည် တည်တံ့ခိုင်မာမှုမရှိ သည့်အတွက် စိုးရိမ်စရာဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့သည် (ယင်းအချက်သည် စီမံကိန်းရည်မှန်းချက်ဖြစ်သည့် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေးရည်မှန်းချက်ကို မှေးမှိန်စေသည်။) ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသည့် အသက်မွေးမှု ပြန်လည်ထူထောင်ရေး လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များ မအောင်မြင်မှုကြောင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းများလည်း တိုးတက်မှုနည်းပါးသည်။ ယင်းအချက်ကြောင့် ၂၀၁၅ခုနှစ်ကုန်တွင် ပြန်လည်ထူထောင်ရေး လုပ်ငန်းပိတ်သိမ်းရန် စီစဉ်ထားသော်လည်း PoE က အတည်ပြုပေးရန် ငြင်းဆိုခဲ့သဖြင့် ပြန်လည်ထူထောင်ရေး စီမံကိန်းကိုနှစ်နှစ်နှစ် ထပ်မံ၍သက်တမ်းတိုးခဲ့ရသည်။

ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်း

NT2 စီမံကိန်းလုပ်ဆောင်သည့် ဧရိယာသည် ကမ္ဘာ့တဝှမ်းထိန်းသိမ်းထားသည့် အရေးကြီးဆုံး သဘာဝနယ်မြေများအနက် တခုဖြစ်သည်။

အမျိုးသားအဆင့် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ထားသည့် နခိုင်း နမ်းသုန် (Nakai-Nam Theun (NNT)) ဧရိယာသည် လာအိုနိုင်ငံရှိ ထိန်းသိမ်းထားသည့် နယ်မြေများအနက်အကြီးဆုံးဖြစ်ပြီး ကမ္ဘာပေါ်တွင် မျိုးတုံးပျောက်ကွယ်လု မျိုးစိတ်များ မှီတင်းနေထိုင်ရာ အရပ်လည်းဖြစ်သည်။

NT2 ရေလှောင်ကန်သည် NNT ၏ ရှည်လျားလှသော အနောက်ဖက်အစွန်းတလျှောက် တည်ရှိနေသည်။ ထို့ကြောင့် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ထားသည့် နယ်မြေသည် NT2 ကြောင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မည့် အရေးအတွက် အဓိက စိုးရိမ်ဖွယ်အချက်ဖြစ်လာသဖြင့် ကမ္ဘာ့ဘဏ်၏ သဘာဝကိုမှီခို နေထိုင်သူများဆိုင်ရာ ဘေးကင်းလုံခြုံမှု မူဝါဒ ဖြစ်ပေါ်လာစေခဲ့သည်။ ယင်းကိစ္စနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဘဏ်သည် ရည်မှန်းချက်နှစ်ရပ်ထားရှိပါသည်။ NNT အပေါ် NT2 ၏ သက်ရောက်မှုများအား လျော့ပါးသက်သာစေရန်၊ နခိုင်းကုန်းမြင့် ရေလွှမ်းမိုးခြင်းကို ထေမိရန်နစ်နာကြေးအဖြစ် NNT ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်းအား သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်မှုကို တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်သည့်အနေဖြင့် ပံ့ပိုးရန်တို့ဖြစ်သည်။

အကယ်စင်စစ်တွင် အနည်းဆုံးစည်းမျဉ်းအနေဖြင့် ကမ္ဘာ့ဘဏ်ကိုယ်တိုင်ချမှတ်ထားသည့် သဘာဝကိုမှီတင်းနေထိုင်သူများကိုကာကွယ်ရေးမူဝါဒကို ဆည်တည်ဆောက်ရန် ပံ့ပိုးခြင်းအားဖြင့် ကမ္ဘာ့ဘဏ်ကိုယ်တိုင်က ပြန်လည်ဖောက်ဖျက်ကျူးလွန်နေခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ည်။ ယင်းမူဝါဒအရ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ထားသည့် နယ်မြေများကို သိသိသာသာပျက်စီးစေသည့် စီမံကိန်းများ ပံ့ပိုးခြင်း မလုပ်ဆောင်ရန် တားမြစ်ထားပါသည်။ တချိန်က NNT တွင် နမ်းသုန်မြစ်အရှေ့ခြမ်းရှိ နခိုင်းကုန်းမြင့်လည်း ပါဝင်ခဲ့သည်။ သို့သော် ယင်းကုန်းမြင့်သည် ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်ကတည်းကပင် NNT မှ တိတ်တဆိတ်ပင် ဖယ်ထုတ်ထားခဲ့ခြင်းကြောင့် NT2 စီမံကိန်းကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

NT2 ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ကာလ ၂၅ နှစ်အတွင်း ဆည်၏ ဝင်ငွေမှ တနှစ်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁ သန်းကို NNT ၏ ကျန်ရှိနေသည့် နယ်မြေများ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေးအတွက် သုံးရန် ခွဲတမ်းချထားသည်။ NNT ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေး ရံပုံငွေများ အသုံးပြုရန် လာအို အစိုးရဌာနသစ်တခုဖြစ်သည့် ရေဝေရေလဲ စီမံအုပ်ချုပ်မှုနှင့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှု အာဏာပိုင်အဖွဲ့ (the Watershed Management and Protection Authority (WMPA)) ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ၂၀၁၄ ခုနှစ် နှောင်းပိုင်းတွင် PoE က အစီရင်ခံစာထုတ်ပြန်ပြီး WMPA သည် ရေဝေရေလဲများရှိ ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရန် အရေးကြီးသည့် လုပ်ဆောင်ချက်များ ပျက်ကွက်သည်မှာ ထင်ရှားကြောင်း ဖော်ပြခဲ့သည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် NNT နှင့် စပ်လျဉ်းပြီး မအောင်မြင်သည့် နည်းလမ်း ဆက်လက်အသုံးပြုနေခြင်းကြောင့် NT2 စီမံကိန်း၏ အစိတ်အပိုင်း ဖြစ်သည့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ရေးသည် ကျေနပ်အားရဖွယ်မရှိ သို့မဟုတ် လိုက်နာဆောင်ရွက်မှုမရှိဟု ဆုံးဖြတ်ရမည့်အနေအထား ရောက်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်း PoE က ထပ်မံအစီရင်ခံရေးသားခဲ့သည်။ WMPA ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များအပေါ် ဝေဖန်မှုကို တုံ့ပြန်သည့်အနေဖြင့် ကမ္ဘာ့ဘဏ်နှင့် လာအိုအစိုးရတို့သည် NNT စီမံအုပ်ချုပ်မှု ပုံစံအသစ်ကို ရေးဆွဲခဲ့သည်။ ယင်းတွင် အန်ဂျီအိုများ၏ တိုက်ရိုက်ပါဝင်မှုလည်း ပါဝင်လာသည်။ စီမံအုပ်ချုပ်မှုပုံစံသစ် အလုပ်ဖြစ်ခြင်း မဖြစ်ခြင်း သို့မဟုတ် ၎င်းလုပ်ဆောင်ချက်သည် အလွန်နောက်ကျပြီး မလုံလောက်ကြောင်း သိရှိလာရန်မှာမူ စောင့်ကြည့်ရဦးမည်ဖြစ်သည်။ ပိုအရေးကြီးသည်မှာ တနေရာတွင်

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ပျက်စီးခြင်းသည် နေရာတကာတွင် ထိရောက်ပြီး ရေရှည်တည်တံ့သည့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ဆောင်ကျဉ်းပေးသည့် အရာဖြစ်ပါသလား ဆိုသည့် မေးခွန်းပေါ်ပေါက်လာပါသည်။

မြစ်အောက်ပိုင်းပြဿနာများ

NT2 လုပ်ဆောင်သည့် နယ်မြေအတွင်း သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး လုပ်ဆောင်ချက်များနှင့် နှိုင်းကုန်းခြင်းရှိ ပြန်လည်နေရာချထားရေးလုပ်ငန်းများကို အာရုံစိုက်နေကြချိန်တွင် စီမံကိန်းကြောင့် မြစ်ဝှမ်းနှစ်ခု ရှိ မြစ်အောက်ပိုင်းတွင် သိသာထင်ရှားသည့် သက်ရောက်မှုများရှိနေခဲ့သည်။ ယင်းသက်ရောက်မှုသည် NT2 တာဘိုင်များ ဖြတ်သန်းသွားပြီးနောက် ရေလှောင်ဆည်၏ သိုလှောင်ရေပမာဏ အများအပြားကို လက်ခံရရှိနေသော ဆယ်ဘန်ဖိုင် (Xe Bang Fai) မြစ်ကြောင်းတလျှောက် အဆိုးရွားဆုံးဖြစ်နေသည်။ လူဦးရေ ၁၅၀,၀၀၀ ကျော်သည် NT2 စီမံကိန်း၏ မြစ်အောက်ပိုင်းကို အမှီပြုပြီး အသက်မွေးနေကြသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် လုပ်ဆောင်သည့် လွတ်လပ်သည့် သုတေသနပြုချက်တခုအရ မြစ်အောက်ပိုင်းရှိ လာအိုပြည်သူတို့သည် ပိုမိုဆိုးရွားစွာ ထိခိုက်ခံစားနေကြောင်း ပေါ်ပေါက်လာသည်။ ငါးဖမ်းယူရရှိမှု အလွန်အမင်းကျဆင်းလာကြောင်း၊ မြေနိမ့်ပိုင်းရှိ လယ်ယာမြေများ မိုးရာသီတွင် ပြင်းပြင်းထန်ထန် ရေလွှမ်းမိုးခံရကြောင်း၊ ရေမျက်နှာပြင် မတည်ငြိမ်မှုကြောင့် မြစ်ကမ်းပါးရှိ ဥယျာဉ်များ ပျက်စီးဆုံးရှုံး ရကြောင်း၊ ရေနံဆိုင်သော၊ ရေအရည်အသွေးပြောင်းလဲမှုနှင့် ဆိုင်သော အခြားအရေးကြီး သက်ရောက်မှုများ ရှိကြောင်း ကျေးရွာသားများက တင်ပြလာကြသည်။

မြစ်အောက်ပိုင်းအတွက် လျော်ကြေးဆိုင်ရာ ဆန်းသစ်သောအစီအစဉ်ကြောင့် NT2 ကို အစပိုင်းတွင် PoE ချီးကျူးခဲ့သော်လည်း နောက်ပိုင်းတွင် ယင်းအစီအစဉ်ကို အစောတလျင် ပိတ်သိမ်းခြင်းအတွက် ကမ္ဘာ့ဘဏ်နှင့် NTPC တို့အား ဝေဖန်ခဲ့သည်။ လျော်ကြေးအဖြစ်အစားထိုးလုပ်ဆောင်ပေးသည့် အစီအစဉ်သည် ကာလအလွန် တိုတောင်းပြီး လုပ်ဆောင်ချက် အတော်များများသည် မလုံလောက်သည့်အပြင် ဆီလျော်မှုလည်း မရှိပေ။ ရွာသားအများစု၏ အမြင်တွင် NTPC က လျော်ကြေးအဖြစ် ထောက်ပံ့လုပ်ဆောင်ပေးမှုများသည် ယင်းတို့အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများ ပျက်စီး ဆုံးရှုံးမှုကို အစားထိုးနိုင်ရန် အလှမ်းကွာလွန်းနေသည်။ ကမ္ဘာ့ဘဏ်က NT2 တွင် ပါဝင်ပတ်သက်မှုကို ရပ်ဆိုင်းလိုက်သည့် ၂၀၁၇ ခုနှစ်နှောင်းပိုင်းတွင် မြစ်အောက်ပိုင်းပြဿနာများသည် မပြေလည်သေးပဲ ကျန်ရှိနေခဲ့သည်။

ဝင်ငွေများအတွက် တာဝန်ခံမှုမရှိခြင်း

လာအိုအစိုးရ၏ အမျိုးသားအဆင့် ဆင်းရဲမွဲတေမှုတိုက်ဖျက်ရေးတွင် အသုံးပြုရန် စီမံကိန်းက ဝင်ငွေရရှိစေ မည်ဟူသော ကတိကို NT2 ကပေးထားသည်။ စီမံကိန်းက သိသာထင်ရှားသည့် ဝင်ငွေရရှိလာချိန်တွင် ဘဏ်ဝန်ထမ်းများသည် စီမံကိန်းဝင်ငွေများ မည်သို့စီမံမည်ဆိုသည်နှင့် ပက်သက်၍ အခက်အခဲများကြုံလာရသည်။ ယင်းအချက်ကြောင့် ဘဏ်၏ အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်သည့်အဖွဲ့က NT2 ကို အနည်းငယ် စိတ်ကျေနပ်ဖွယ်အောင်မြင်မှုမရှိသည့် စီမံကိန်းအဖြစ် ထပ်ခါတလဲလဲ သတ်မှတ်ခဲ့သည်။

NT2 သည် လာအိုနိုင်ငံတွင်း ဆင်းရဲမွဲတေမှုတိုက်ဖျက်ရေးတွင် မည်မျှအထောက်အကူဖြစ်သည်ဆိုသည်ကမူ မသိရှိရသေးပေ။ သို့ရာတွင် ဖြစ်ရပ်တွေ့ချက်ရှိချက်များအရ မျှော်မှန်းထားသလောက် အကျိုးသက်ရောက်မှု မရှိကြောင်း ညွှန်ပြနေသည်။ ဥပမာ - NT2 ၏ ဝင်ငွေများစတင်ရရှိလာပြီး အတော်ကြာကြာ ၂၀၁၃ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင်

လာအိုအစိုးရသည် ဘဏ္ဍာရေးအကြပ်အတည်း ထပ်မံကြုံတွေ့ပြန်သည်။ အစိုးရက ကျောင်းဆရာ/ဆရာမများ၏ လစာပေးရန် သုံးလနောက်ကျခြင်းဖြစ်သည်။

လာအိုအစိုးရစာရင်းစစ်အဖွဲ့က အစိုးရ ရံပုံငွေများ တလွဲအသုံးပြုမှု အများအပြားရှိကြောင်း မှတ်တမ်းတင်ထားသည့် အစီရင်ခံစာတစ်စောင်ကို ၂၀၁၅ တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ အကြမ်းဖျင်းအားဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှုန်း မြင့်မားသော်လည်း ရှေးယခင်ကပင် ကတိပြုထားသည့် ၂၀၂၀ ခုနှစ်တွင် လာအိုသည် ဖွံ့ဖြိုးမှုအနည်းဆုံးနိုင်ငံများစာရင်းမှ အဆင့်မြင့် တက်စေမည်ဆိုသည့် အချက်ကိုအောင်မြင်အောင်လုပ် ဆောင်ရာတွင် နောက်ကြောင်းပြန်နေသည့် အနေအထား ဖြစ်လာသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် NT2 ကရသည့် ဝင်ငွေများကို သုံးရန်ဖွဲ့စည်းထားသည့် ဆင်းရဲမွဲတေမှုလျော့ချရေး ရံပုံငွေကို ပြန်လည်ခွင့်ပြုပေးရာတွင် ယင်းအဖွဲ့သည် နိုင်ငံတကာအလှူရှင်များ၏ ပံ့ပိုးမှုများကြောင့် ပေးရန်ရှိသည်များကောင်းစွာပေးဆောင်နိုင်သည့် အနေအထားရှိနေခဲ့ ကြောင်း ပေါ်ပေါက်လာသည်။ ကမ္ဘာ့ဘဏ်သည် NT2 ဝင်ငွေများက လာအိုနိုင်ငံ ကြွယ်ဝချမ်းသာရေးအတွက် အထောက်အကူပြုနေကြောင်း လက်ခံနိုင်လောက်အောင် သက်သေပြရန် တာဝန်ရှိသော်လည်း ယခုအချိန်အထိ လုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်းမရှိသေးပေ။

နမ်းသုန်(၂) ၏ အမွေ

လူမှုရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အကျိုးကျေးဇူးများရရှိစေမည်ဟု ကတိပြုထားသည့် NT2 ၏ ကတိအတိုင်းဖြစ်မလာခြင်းကြောင့် ဒေသန္တရနှင့် နိုင်ငံတော်အဆင့်များတွင် ပြဿနာများရှိလာသည်။ NT2 အား ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ပုံစံအသစ်အနေဖြင့် အမွှမ်းတင်ခဲ့သည့် အတိုင်းအတာအရ စီမံကိန်း၏ ကျရှုံးမှုများသည် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော သင်ခန်းစာများ ရရှိလာစေခဲ့သည်။

လာအိုတွင် ပြည်သူတို့အကြား အခြေအတင်ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် ချိတ်ဆက်လုပ်ဆောင်မှု

NT2 ကိုထောက်ခံသူများက NT2 စီမံကိန်းနယ်မြေအတွင်းသာမက လာအိုနိုင်ငံတဝှမ်းတွင် အများ ပြည်သူပါဝင်နိုင်သော စကားရည်လှဆွေးနွေးခြင်းပုံစံများ ပေါ်ပေါက်လာအောင် ဖွဲ့စည်းပုံများကို အသွင်ပြောင်း လုပ်ဆောင်နိုင်လာမည်ဟုဆိုခဲ့သည်။ NT2 ထောက်ခံသူများက စီမံကိန်းကို အသုံးပြုပြီး လာအိုနိုင်ငံ၏ တရားရေးနှင့် ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲရေး မူဘောင်အားကောင်းလာရန်၊ လာအိုနိုင်ငံသည်ပိုမို၍ ပြည်သူအားလုံးပါဝင်သော၊ ပွင့်လင်းသော လူ့အဖွဲ့အစည်းဖြစ်လာစေရန်၊ လူမှုရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အတွက် ပိုမိုတာဝန်သိသည့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ဖြစ်လာစေရန် မျှော်မှန်းထားသည်။

NT2 ထောက်ခံအားပေးသူများသည် တရားဝင်အဖွဲ့အစည်းများ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအတွက် နိုင်ငံတဝှမ်း တွင်လုပ်ဆောင်လာနိုင်ရန် ပိုမိုခန့်မှန်းထားသော်လည်း လာအိုတွင် မကြာခဏဆိုသလိုပင် ပိုအရေးပါလေ့ရှိသည့် အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများကို လျစ်လျူရှုထားခဲ့သည်။ NT2 လုပ်ဆောင်စဉ်ကတည်းက လာအိုနိုင်ငံတွင် အချို့သော အကောင်းပြောင်းလဲမှုများကို တွေ့မြင်ရသော်လည်း ယင်းတို့သည် NT2 လှုံ့ဆော်သည့် တရားဝင်အဖွဲ့အစည်းများ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးထက်စာလျှင် စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေးနှင့် လူမှုရေးများအတွက်သာဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် အားလုံးသော ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးများသည် ရေရှည်တည်တံ့မှုမရှိပေ။

NT2 ထောက်ခံသူများ အထူးသဖြင့် ကမ္ဘာ့ဘဏ်သည် နိုင်ငံတကာနှင့် မြို့ပြရှိ တရားဝင်အဖွဲ့အစည်းများကို အဓိကအာရုံထားသည်။ ယင်းအချက်ကြောင့် လာအိုနိုင်ငံအတွင်း ပြည်သူများပါဝင်သည့် ဆွေးနွေးခြင်းများနှင့် စကားရည်လှ အခြေအတင်ဆွေးနွေးမှုများအတွက် အခွင့်အလမ်းများအပေါ်ရှုမြင်ချက်များ ပုံပျက်စေခဲ့သည်။ အကျိုးရလဒ်မှာ စီမံကိန်းကြောင့် အကျိုးဖြစ်ထွန်းလာမည့် စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေးနှင့် လူမှုရေးပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာများဆိုသည့် ရိုးစင်းကာ သဘာဝမကျသည့် ကြိုတင်ဟောကိန်းသာဖြစ်လာခဲ့သည်။ NT2 သည် လာအိုနိုင်ငံတွင် ပုဂ္ဂလိကရင်းနှီးမြုပ်နှံသည့် ရေအားလျှပ်စစ်စီမံကိန်းများလုပ်ကိုင်လာနိုင်ရန် တံခါးဖွင့်ပေးခဲ့သော်လည်း ပိုမို၍ အများပြည်သူပါဝင်နိုင်သော လူမှုအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်လာအောင် လှုံ့ဆော်ပေးနိုင်သည် စံပုံစံတခုအဖြစ် သက်သေ မပြနိုင်ခဲ့ပေ။

နမ်းသုန် (၂) တွင် ထိုင်းနိုင်ငံ၏ အခန်းကဏ္ဍ

NT2 အကြောင်းပြောရာတွင် NT2 ထံမှ လျှပ်စစ်ဓာတ်အား အဓိကဝယ်ယူသူ အိမ်နီးချင်းထိုင်းနိုင်ငံသည် အရေးပါသည့် အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေသည်။ စီမံကိန်းရေးဆွဲစဉ် အဓိက အငြင်းပွားရသည်မှာ ထိုင်းနိုင်ငံသည် NT2 ထံမှ အမှန်တကယ် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားလိုအပ်ခြင်းရှိမရှိပင်ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့ဘဏ်၏ ကြိုတင်ခန့်မှန်းချက်နှင့် ပြောင်းပြန်အားဖြင့် ထိုင်းနိုင်ငံသည် အရံလျှပ်စစ်ဓာတ်အားသိုလှောင်ထားနိုင်မှုကို ပုံမှန်ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ပြီး ၎င်းအနိမ့်ဆုံးသတ်မှတ်ထားသည့် အရံလျှပ်စစ်ဓာတ်အားသိုလှောင်ထားနိုင်မှုမှာ အလွန်မြင့်မားပြီး ၁၅% ထက်ပင်ကျော်လွန်ပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံအနေဖြင့် NT2 ၏ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားမပါပဲ အဆင်ပြေနိုင်ပါသည်။ လျှပ်စစ်စွမ်းအင်အတွက် လိုအပ်သည်ထက်ပို၍ ရင်းနှီးမြုပ်နှံခြင်းသည် ထိုင်းနိုင်ငံသားများအနေဖြင့် ပေးရမည့် အခကြေးငွေထက်ပို၍ ဆက်လက်ပေးဆောင်ရမည်ဆိုသည့် သဘောပင်ဖြစ်သည်။

ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမရှိသော စွမ်းအင်ဝယ်ယူမှုနှင့် လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်များ၊ ပြည်သူ့ ဘဏ္ဍာငွေများဖြင့် ပံ့ပိုးထားမှုတို့အပေါ် အခြေပြုထားသည့် ကမ္ဘာ့ဘဏ်၏ စီးပွားရေးပုံစံအသစ်သည် ပုဂ္ဂလိက ရင်းနှီးမြုပ်နှံသူများနှင့် စီးပွားဖြစ်ငွေချေးသူများကိုသာ အကာအကွယ်၊ အာမခံချက်ပေးထားပြီး သက်ရောက်မှုခံစားရသည့် နိုင်ငံသားများနှင့် အခွန်ဆောင်သူတို့ကိုမူ ညီမျှသည့် ကာကွယ်မှုနှင့် အာမခံချက်ပေးမထားပေ။ ဤအချက်သည် နောက်ပိုင်းတွင် ထိုင်းနှင့် လာအိုနိုင်ငံတို့အကြား ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ ရေအားလျှပ်စစ်လုပ်ဆောင်မှုများအပေါ် အကြီးအကျယ် သက်ရောက် လွှမ်းမိုးမှုဖြစ်လာခဲ့သည်။ NT2 ဖြစ်ရပ်တွင် ဖြေရှင်းရန်လက်ဝင်သော ပြဿနာများအပေါ် ကမ္ဘာ့ဘဏ်၏ တုံ့ပြန်ချက်သည် လာအိုအစိုးရအား အထောက်အပံ့နှင့် ချေးငွေပိုပေးနေသည့် အခြားအလှူရှင်များနှင့် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ချက်ဖြင့်ဖြစ်စေ တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေလုပ်ဆောင်ချက်ဖြစ်သည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာဖြင့် အထောက်အ ပံ့ပေးရမှု ပိုများလာပြီး ကြွေးမြီများကို NTPC ၏ ငွေ လက်ကျန်ရှင်းတမ်းမှ ခွဲထုတ်ကာ သတ်သတ်ထားရှိခြင်းဖြစ်သည်။ လာအိုနိုင်ငံတွင် ဤသို့သော စီမံကိန်းများအား ပြည်သူလူထုက ကန့်ကွက်သည်ကို သည်းခံခြင်းမရှိသည့် အခြေအနေ မျိုးတွင် ဆည်၏ အမှန်အကန် ကုန်ကျစရိတ်နှင့်ပေးရန်ရှိသည်များအား ဝင်ငွေများမှ ခွဲခြားထားသည်။ ဤအချက်သည် ပုဂ္ဂလိက ရေအားလျှပ်စစ်လုပ်ငန်းငွေရှင်များနှင့် လုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်သူများအတွက် ဆွဲဆောင်မှုရှိသည့် အနေအထားဖြစ်လာစေပြီး NT2 ကဲ့သို့ အထောက်အပံ့ကောင်းကောင်းမရနိုင်သည့် စီမံကိန်းများပင် လုပ်ဆောင်လာအောင် ဆွဲဆောင်နိုင်သည်။

NT2 ဆည်ကို စီမံခန့်ခွဲရာတွင် ထိုင်းနိုင်ငံ၏ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားလိုအပ်ချက် အထူးသဖြင့် ထိုင်းနိုင်ငံအတွင်း အဲကွန်းအသုံးပြုမှုအရ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားလိုအပ်ချက် အပြောင်းအလဲအပေါ်အခြေခံထားသည်။ အကျိုးဆက်မှာ ဆည်ကိုအဖွင့်အပိတ်ပြုလုပ်ခြင်း၊ ဆယ်ဘန်ဖိုင်မြစ်မှရေကို ရေထိန်းခြင်း၊ ရေလွှတ်ခြင်းတို့သည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အတွက် ပိုမိုအကျိုးများစေမည့် ရေစီးရေလာအနေအထားမျိုးထက် ထိုင်းနိုင်ငံ၏ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားလိုအပ်ချက်ကိုသာ အခြေခံထားသည်။ ဆယ်ဘန်ဖိုင်မြစ်တွင်း ရေစီးရေလာတွင် အပြောင်းအလဲကြမ်းတမ်းခြင်းကြောင့် မြစ်ကိုအခြေပြုပြီး အသက်မွေးနေကြသည့် ကျေးရွာသားများ၏ အသက်မွေးမှုများ အနှောင့်အယှက်ဖြစ်ခြင်း၊ ပျက်စီးဆုံးရှုံးခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်လာစေခဲ့သည်။

ထိုင်း-လာအို ဒေသတွင်း စွမ်းအင်ကွန်ယက်သည် မြင့်မားသည့် စွမ်းအင်သုံးစွဲမှုကိုသာ ပံ့ပိုးနိုင်ရန် ရှေ့ရုထားပြီး ဝေးကွာသည့်နေရာတွင် ထုတ်လုပ်ရသည့် အကျိုးဆက်များကိုမူ အသိအမှတ်မပြုထားပေ။ NT2 ကိုထောက်ခံသည့် ထိုင်းနိုင်ငံရှိ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားသုံးစွဲသူများ၊ EGAT၊ လာအိုအစိုးရနှင့် နိုင်ငံတကာဘဏ်များသည် လာအိုကျေးရွာသားများကို ခက်ခဲပြီး မမျှတသောဆက်ဆံရေးမျိုးဖြင့် ဆက်ဆံသည်။

ဤ မမျှတသည့် ဆက်ဆံရေးပြေလည်ရန် အခြားနည်းလမ်းတစ်ခုမှာ နေရောင်ခြည်သုံးစွမ်းအင် အသုံးပြုနိုင်ရန် ဖြစ်နိုင်ခြေများလာသည်ကို အခွင့်ကောင်းယူရန်ဖြစ်သည်။ အဲကွန်းအတွက် နေ့စဉ်လိုအပ်သည့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားနှင့် နေရောင်ခြည်မှ လျှပ်စစ်စွမ်းအား ထုတ်လုပ်ခြင်းတို့သည် ပူပြင်းပြီး နေရောင်ခြည်ရရှိသည့် ရာသီဥတုနှင့် အံကိုက်ပင် ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် စီးပွားရေးအရ ပိုတွက်ခြေကိုက်သော၊ လူမှုရေးအားဖြင့်လည်း ဆိုးကျိုးဒုက္ခမပေးသော လျှပ်စစ်ကွန်ယက်ကို ရရှိစေနိုင်ပြီး လာအိုတွင် ဆည်ဆောက်ကာ ရေအားလျှပ်စစ်ထုတ်လုပ်မှုကိုလည်း အလွန်မှီခိုအားထားနေရန် မလိုတော့ပေ။ ဤစနစ်၏ အကျိုးကျေးဇူးတစ်ခုမှာ NT2 ကဲ့သို့ စီမံကိန်းများနှင့် ဆက်စပ်နေရသည့် ထိုင်းနိုင်ငံရှိ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားသုံးစွဲသူများနှင့် အဏ္ဏဝါဂေဟဗေဒစနစ်နှင့် မြစ်တို့၏ အနေအထားကို ကောင်းမွန်စေသည့် ရေစီးရေလာအနေအထားအပေါ် အမှီပြု အသက်မွေးရသည့် ကျေးရွာသားများအတွက် အပြောင်းအလဲများ ဖြစ်လာနိုင်ပါသည်။

ရေလျှောင်ဆည်ကို အမည်တပ်ခြင်း ၊ နမ်းသုန် (၂)နှင့် ၎င်း၏ အခန်းကဏ္ဍ တွင် ရေရှည်တည်တံ့ သော ရေအားလျှပ်စစ်အကြောင်းအကျယ်တဝင့်ဖော်ပြခြင်း

ရေအားလျှပ်စစ်စီမံကိန်းများသည် တရားဝင်ဖြစ်မှုအတွက် နိုင်ငံတကာအကျဉ်းအကျပ်နှင့် ရင်ဆိုင်ရချိန်တွင် ကမ္ဘာ့ဘဏ်နှင့် ပုဂ္ဂလိက ရေအားလျှပ်စစ်ကဏ္ဍနှစ်ခုလုံးသည် NT2 အား ထင်ရှားသည့် လူမှုရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ကောင်းကျိုးများရရှိစေမည့်ပုံစံသစ်တစ်ခုအဖြစ် ပုံဖော်ခဲ့ကြသည်။ ဤသို့ပုံဖော်အမည်တပ်ခြင်းကြောင့် ရေရှည်တည်တံ့သော ရေအားလျှပ်စစ်ဆိုသည့် အကျယ်တဝင့်ပြောဆိုစရာ အကြောင်းအရာတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် စံပုံစံအဖြစ်အမွှမ်းတင်ထားသည့် NT2 ၏ အနေအထားသည် ရည်မှန်းထားသည့် လူမှုရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ကာတိထားချက်များ မအောင်မြင်မှုကြောင့်သာမက NT2 နောက်ပိုင်း လာအိုနိုင်ငံ ဖွံ့ဖြိုးလာသည့် ရေအားလျှပ်စစ်လုပ်ငန်း၏ အနေအထားကြောင့်ပါ မေးခွန်းထုတ်စရာဖြစ်လာခဲ့သည်။ လက်ရှိ NT2 ၏ အနေအထားကို ခေတ်နှင့် အံ့ချော်နေသည့် ပုံစံအဖြစ်ပင် သတ်မှတ်ထားသည်။

လက်ရှိကာလတွင် ထိုင်းနိုင်ငံ၊ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတို့မှ ဆောက်လုပ်ရေးကုမ္ပဏီများနှင့် ငွေရှင်များ ကထောက်ပံ့ထားသည့် ရေအားလျှပ်စစ်လုပ်ငန်းပုံစံသစ်တရပ် ဖွံ့ဖြိုးလာသည်။ ယင်းတို့သည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုရေးရာ စံနှုန်းများလိုက်နာမှုအားနည်းပြီး ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် တာဝန်ခံမှုနည်းသည့် လုပ်ငန်းများဖြစ်သည်။

သို့သော်လည်း ကမ္ဘာ့ဘဏ် သော်လည်းကောင်း၊ ၎င်းနှင့် လုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်ဖက် အစိုးရများသော် လည်းကောင်း ဆည်စီမံကိန်းကြီးများကို နိုင်ငံတကာ ဖွံ့ဖြိုးရေးဗဟုသော ခေါင်းစဉ်ဖြင့် လုပ်ဆောင်ရန် စိတ်အားထက်သန် နေကြဆဲပင်ဖြစ်သည်။ ယင်းလုပ်ငန်းများ အားပေးမြှင့် တင်ရာတွင် NT2 သည် ဆက်လက်၍ အရေးပါနေဆဲဖြစ်သည်။ လတ်တလောတွင် ရေအားလျှပ်စစ်လုပ်ငန်းကြီးများသည် ရာသီဥတုပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဆိုင်ရာ ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုရ ရှိရန် လုပ်ဆောင်လာကြသည်။ အသွင်ပြောင်းလာသည့် ရေအားလျှပ်စစ်လုပ်ငန်းသည် NT2 ကို ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲ သော ရေအားလျှပ်စစ် သာဓကအဖြစ် လှုံ့ဆော်လုပ် ဆောင်လာကြသည်။ တချိန်တည်းမှာပင် မြန်မာနိုင်ငံသည် ကြီးမားသော ရေအားလျှပ်စစ်စီမံကိန်းများ အတွက် ဈေးကွက်သစ်ဖြစ်လာကာ ရေအားလျှပ်စစ်လုပ်ငန်းတို့သည် ယင်းတို့၏ ရေရှည်တည်တံ့မှုဆိုင်ရာ အာမခံချက်ရှိမှုကို ပြသရန်လုပ်ဆောင်လာကြသည်။ ဤနေရာတွင် ကမ္ဘာ့ဘဏ်အဖွဲ့၏ နိုင်ငံတကာ ငွေကြေးဆိုင်ရာ ကော်ပိုရေးရှင်းသည် ၎င်း၏ လာအိုအတွေ့အကြုံကို အခြေခံသည့် ရေရှည် တည်တံ့ သော ရေအားလျှပ်စစ်ဆိုသည့် ရှုမြင်ချက်ကို အဆိုပြုရာတွင် အဓိက လုပ်ရှားလုပ်ဆောင်သူဖြစ်နေပါသည်။

NT2 အား စံပုံစံအဖြစ် ပုံဖော်ခြင်းဖြင့် ရေအားလျှပ်စစ်လုပ်ငန်းကြီးများကို ပံ့ပိုးပြီး NT2 အလွန်တွင် ရေအားလျှပ်စစ်စီမံကိန်းများကို ပြန်လည်ထုပ်ပိုးပြင်ဆင်ကာ အရောင်းမြှင့်တင်ခြင်းက အများအားဖြင့် “လုပ်ငန်းသည် ပုံမှန်အတိုင်းဖြစ်သည်” (“business as usual) သို့မဟုတ် အကောင်းဆုံးရလဒ်ဆိုလျှင်တောင်မူ “လုပ်ငန်းအနည်းငယ်ပိုကောင်းလာသည်” (“business as a bit better”) ဆိုရုံမျှလောက်သာဖြစ်နိုင်သည့် နည်းလမ်းဖြစ်သည်။ ရေရှည်တည်တံ့သော စွမ်းအင်ရရှိရေးအတွက် ပိုမိုစစ်မှန်သည့် အကူးအပြောင်းဖြစ်လိုလျှင် ရေ ရှည်တည်တံ့သည့် ရေအားလျှပ်စစ်ဆိုသည်ထက် ကျော်လွန်လုပ်ဆောင်ကြရန်အတွက် စကားရည်လုအခြေတင် ဆွေးနွေးခြင်းများဖြင့် ပြန်လည်ဘောင်သတ်မှတ်ရန် အရေးကြီးပါသည်။ ထို့ပြင် စွမ်းအင်အမျိုးမျိုးကို လေ့လာဆန်းစစ်မည့် ပြီးပြည့်စုံသည့် ပုံစံတခုကိုရရှိရန် မျှော်တိုးလုပ်ဆောင်ရပါမည်။ ယင်းပုံစံသည် ပိုမိုသိမ်မွေ့ပြီး ဆိုးကျိုးမပေးသော ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲနည်းပညာများ၊ ဝယ်လိုအားဘက်ကို စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်းနှင့် စွမ်းအင်၏အကျိုးများမှု စသည့်အချက်များအတွက် စိတ်ဝင်စားဖွယ်ပိုကောင်းလာသော ကျိုးကြောင်းသင့်ဆွေးနွေး ချက်များလုပ်ဆောင်ရန် လေးလေးနက်နက် စဉ်းစားသင့်ပါသည်။

နိဂုံးချုပ်

NT2 ရေလျှောင့်ကန်ဖြည့်ရန် စတင်လုပ်ဆောင်ပြီး ဆယ်နှစ်ကျော်အကြာတွင် စီမံကိန်းသည် ၎င်း၏ လူမှုရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ရည်မှန်းချက် အနည်းငယ်သာ ပြည့်မီကြောင်း သက်သေများပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။ ကမ္ဘာ့ဘဏ်နှင့် ၎င်း၏ နိုင်ငံတကာ ရေအားလျှပ်စစ်လုပ်ငန်းများသည် အမှန်တကယ်အောင်မြင်သည့် စံပုံစံတခုအစား NT2 ၏ စိတ်ကူးယဉ် ဒဏ္ဍာရီကိုသာ မြှင့်တင်နေခဲ့သည်။

ကမ္ဘာ့ဘဏ်အနေဖြင့် ပြည်သူ့ဆက်ဆံရေးကမ်ပိန်းများတွင် အဖွဲ့တွင်းနှင့် လူသိရှင်ကြား အသိအမှတ်ပြုရန်လိုအပ်နေသည်မှာ NT2 ကျရုံးခန်းများကိုဝန်ခံရန်ဖြစ်ပြီး ယင်းနောက်တွင် စစ်မှန်သည့် ရေရှည်အား ထုတ်လုပ်ဆောင်ရွက်မှုများဖြင့် ပျက်ဆီးမှုများကို ပြန်လည်ပြင်ဆင်ရန် လုပ်ဆောင်ရမည်ဖြစ်သည်။ ဘဏ်အနေဖြင့် စီမံကိန်းပုံစံသစ်များတွင် ပါဝင်ခြင်းမပြုမီ ပြန်လည်ပြင်ဆင်မှုများလုပ်ဆောင်ရန် အဓိကထားသင့်ပါသည်။

NT2 ဖြစ်ရပ်များတွင် မည်သည်တို့သည် ပြဿနာဖြစ်ရသည့် အကြောင်းရင်းများဖြစ်ပြီး မည်သည့်သင်ခန်းစာများရရှိခဲ့သနည်း။ ပထမအချက်မှာ ဘဏ်သည် NT2 ပုံစံအား ကောင်းကျိုး - ဆိုးကျိုးများနိုင်ခြေရှိသည့် စီမံကိန်းအဖြစ် သတ်မှတ်ပြီး မိမိဘက်မှ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူတို့၏ အကျိုးစီးပွားကို ကာကွယ်ရန် နိုင်ငံရေးအရဆိုးကျိုးရှိနိုင်သည်များအတွက် အာမခံချက်ရယူထားသည်။ ပြောင်းပြန်အားဖြင့် NT2 ကြောင့် လူမှုရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ထိခိုက်နိုင်သူများနှင့်နေရာဒေသများကမူ ညီမျှသည့်ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုရရန် အာမခံချက်မရရှိခဲ့ပါ။

အဖြစ်နိုင်ဆုံးအချက်မှာ ဘဏ်က ထိခိုက်ခံစားရသည့် ဒေသခံပြည်သူများနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထက်စာလျှင် စီမံကိန်းတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ၏ အကျိုးကိုရှေ့တန်းတင်ခြင်းကြောင့် လူမှုရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ စိတ်ပျက်ဖွယ် ရလဒ်များထွက်ပေါ်လာခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

ဤသို့အားဖြင့် NT2 သည် ပုံဖော်သည့် စံပုံစံအစား အခြားပုံစံတမျိုး - ပိုမိုကောင်းမွန်စေရန် အသာထားသဘာဝဇီဝစနစ်များ၊ တိုင်းရင်းသားတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုများ၊ ထိခိုက်ဆုံးရှုံးရသည့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းများကို ပြန်လည်ထူထောင်ရန် အလွန်ခက်ခဲသော (ဖြစ်နိုင်ခြေမရှိဟုပင်ဆိုနိုင်သော) ပုံစံတခုဖြစ်လာသည်။ လေ့လာမှုများ၊ သဘောတူညီချက်များ၊ အကြံပေးများ၊ ရံပုံငွေများ၊ အကောင်းဆုံးရည်ရွယ်ချက်များအားဖြင့်လုပ်ဆောင်လျှင်ပင် မည်မျှအောင်မြင်နိုင်သည် ဆိုသည့်အချက်မှာ အကန့်အသတ်ရှိသေးသည်။ ပျက်ဆီးမှုများအားလုံးကို ပြန်လည်ပြင်ဆင်နိုင်မည်မဟုတ်သလို သက်ရောက်မှုများအားလုံးကိုလည်း လျော့ပါးသက်သာအောင် မလုပ်နိုင်ပါ။ ညံ့ဖျင်းသည့် စီမံအုပ်ချုပ်မှုနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနည်းပါးသည့် နိုင်ငံများတွင် ဤသို့သော စီမံကိန်းများလုပ်ရန်ကြိုးပမ်းပါက ပြဿနာများ ပိုဆိုးလာစေပါသည်။

အထူးသဖြင့် လာအိုကဲ့သို့သော နိုင်ငံများအတွက် ကမ္ဘာ့ဘဏ်၏ ဘေးကင်းစိတ်ချရမှု မူဝါဒများသည် လုံလောက်သည့် ခိုင်မာမှုမရှိ သို့မဟုတ် လိုက်နာလုပ်ဆောင်ရန် အလွန်ခဲယဉ်းကြောင်း NT2 အတွေ့အကြုံက ပြသသည်။ မေးစရာဖြစ်လာသည်မှာ ကမ္ဘာ့ဘဏ်သည် ၎င်း၏ စံသတ်မှတ်ချက်များ လျော့ချရန် ဖိအားပေးခံရချိန်တွင် မည်သို့တုံ့ပြန်မည်နည်းဆိုသည့် မေးခွန်းဖြစ်သည်။ "ဘဏ်သည် ကန့်သတ်ချက်များကင်းလွတ်စေခြင်းတွင် ပူးပေါင်းကာ ၎င်း၏ အကာအကွယ်ပေးမှုများကို လျော့ချမည်လား"

NT2 အား အသွင်ပြောင်းရန်အတွက် ပထမဦးစွာ ကမ္ဘာ့ဘဏ်အတွင်းနှင့် ၎င်း၏ ငွေကြေးပိုင်းဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်သူများအကြား ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုလုပ်ရန်လိုအပ်ပါသည်။ အထူးသဖြင့်ထိခိုက်ခံစားရသူများနှင့် ကမ္ဘာပေါ်တွင် ကျန်ရှိနေသေးသည့် ထိန်းသိမ်းရေးမြင့်မားမှုတန်ဖိုးများ (high conservation value) ရှိသော နယ်မြေများအတွက် အကျိုးဖြစ်ထွန်းသော ၊ ရေရှည်တည်တံ့သော ရလဒ်များ ဖော်ဆောင်ပေးမည့် အနေအထားမျိုး မရှိသော အခြေအနေများတွင် ကြီးမားသည့် စီမံကိန်းများအားငွေကြေးထောက်ပံ့ခြင်း မလုပ်သင့်ပါ။ ဤအဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံ သူတို့၏ လိုအပ်ချက်အစား ပြည်သူလူထုနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ဦးစားပေးရမည် ဖြစ်သည်။

အတိုကောက် ဝေါဟာရများ

EGAT	Electricity Generating Authority of Thailand
IUCN	International Union for the Conservation of Nature
NNT	Nakai-Nam Theun (National Protected Area)
NT2	Nam Theun 2 Hydropower Project
NTPC	Nam Theun 2 Power Company
NGO	Non-Governmental Organization
PoE	International Environmental and Social Panel of Experts
SDP	Social Development Plan
WCD	World Commission on Dams
WCS	Wildlife Conservation Society
WMPA	Watershed Management and Protection Agency